БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ . ACADEMIE BULGARE DES SCIENCES
РОДОПСКИ СБОРНИК V . RECUEIL DU RHODOPE V
София, 1983 . Sofia, 1983

ЗА ГРАНИЦАТА МЕЖДУ ТЕРИТОРИЯТА НА ГРАДОВЕТЕ АВГУСТА ТРАЯНА И ХАДРИАНОПОЛ ПРЕЗ III В.

Василка Герасимова-Томова

За големината на територията на античните градове в Тракия и за линията на границата им знаем твърде малко. Сведенията от епиграфските паметници и античните извори са оскъдни. Предположенията за границата между главния град на Тракия — Хадрианопол, и тази на Августа Траяна се коригират от един нов епиграфски паметник.

При прокопаването на канал в землището на с. Изворово, Хасковско, през 1973 г. в м. Козларе е намерена милиарна колона.[1] Тя е счупена на две, липсва поставката, а повърхността ѝ е силно пострадала. Всичко това говори, че не е намерена „in situ". От друга страна, поради внушителния си диаметър транспортирането ѝ и днес представлява проблем. Затова не можем да допуснем, че мястото, където е била поставена първоначално, се е намирало твърде далеч. На 3 км югозападно от с. Изворово и на почти същото разстояние североизточно от с. Оряхово се намират останките на mansio Castra rubra.[2] Вероятно колоната е пренесена от пътя, минаващ покрай станцията. Въпреки счупването и общото очукване надписът върху колона се чете лесно и липсващите букви могат да се допълнят. Ето и самия текст:

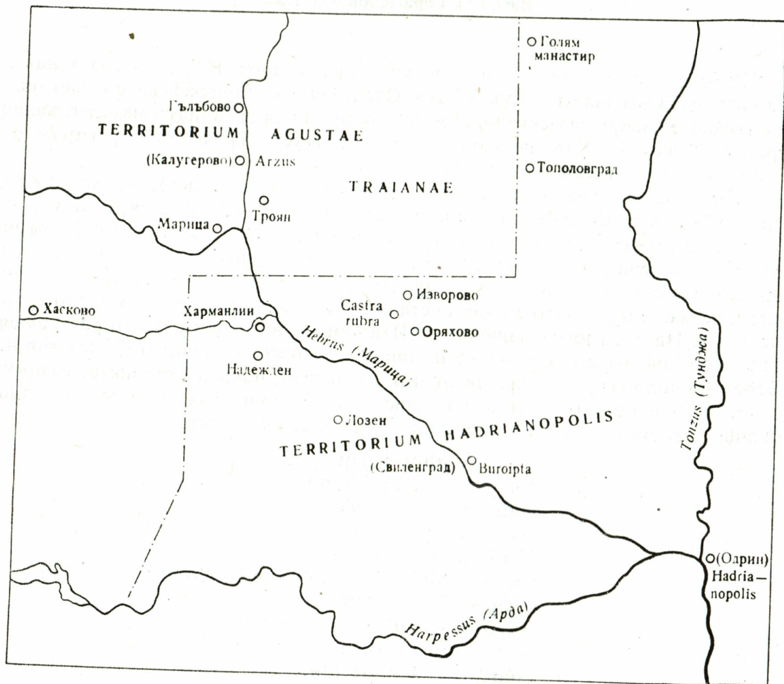
Ἀγαθῆι τύχηι
Τῷ γῆς κ[αὶ θ]αλάσσης
κ[α]ὶ παντὸς ἀνθρώ-
πων ἔθνους δεσπότῃ
ἀνικήτῳ αὐτοκράτορι
καίσαρι Μ(άρκῳ) Αὐ[ρ(ηλίῳ)] Σε⟨ο⟩υήρῳ [Ἀλεξ-]
[άνδρῳ εὐτυχεῖ εὐσεβεῖ]
[σεβ(αστῷ) καὶ αὐγούστῃ τῇ]
[μητρὶ τοῦ σεβ(αστοῦ) και μητρί]
[κάστ]ρων Ἰουλίᾳ Μαμαίᾳ,
ἡ λαμπροτάτη
Ἁδρ[ι]ανοπολειτῶν

[1] Благодаря на сътрудниците на музея в Хасково, които ми представиха за публикация този интересен паметник. Подробното му разглеждане от епиграфска гледна точка ще стане на друго място.

[2] П. Детев. Римският път от Бурдензид до Арзум. — ИАИ, XV, 1946, с. 172 и сл.; Г. Кацаров. Изследване в чест на Д. Дечев, с. 523.

πόλις το μείλιν, εὐτυχῶς,
ἡγεμ(ονεύοντος) Ῥουτιλίου Κρισπείνου
πρεσβ(ευτοῦ) σεβ(αστοῦ) ἀντιστρατήγου.
λζ΄

Надписът е почти точно копие от този върху милиарната колона от Капитан Андреево.[3] Поставен е в чест на император Север Александър и майка му Юлия Мамея по времето на управителя на Тракия Rutilius Pudens Crispinus. За издигането на колоната се е погрижил град Хадрианопол. Приема се, че Рутилий Криспин е бил управител на Тракия между 222 и 231 г.[4] В това време са поставени множество милиарни колони, тъй като пътят Наисус — Хадрианопол е бил поправен. Тази пътно-строителна дейност се свързва с пътуването на император Север Александър на изток и прехвърлянето и прегрупиране на войски за Партските войни в 231 г.[5] Явно е, че пътят на мизийските

Обр. 1. Карта на североизточния ъгъл на границата между територията на Хадрианопол и Августа Траяна през III в.

---

[3] G. Mihailov. Inscriptiones Graecae in Bulgaria repartae. S., 1964, n. 1827.

[4] A. Stein. Die römischen Reichsbeamten der Provinz Thracia,. Sarajevo, 1920, p. 56—59.

[5] H. Istinsky. Ein neuer Meilenstein von Pautalia und zwei Fragen zur Geschichte der Provinz Thracia, Sitzungsberichte der Preussischen Akademie der Wissenschaften. Berlin, 1938, p. 421—22.

vexillationes е бил на югоизток през Арзус, Кастра рубра, Бурдипта към Хадрианопол.

По този път е била поставена и разглежданата милиарна колона, както съобщава текстът, на 37-ата миля от Хадрианопол, т. е. на около 55,5 км. Според итинерариите разстоянието между Кастра рубра и Хадрианопол е 36 мили. Следователно колоната се е намирала в непосредствена близост до тази станция.

Прието бе, че Кастра рубра се е намирала на територията на Августа Траяна. Според Г. Михайлов тази граница минава южно от с. Оряхово и северно от с. Надежден, Хасковско: „Cum Castra rubra in nova provincia Thracia saeculi IV fuisset (vide P r o c o p. De aedif. 4, 11), eadom in territorio Augustae Traianae item fuisse cense. Paulo in meridiem territorium Hadrianopolis iam incipiebat, ut n. 1837 ostendit."[6]

Новата милиарна колона показва друга картина. Колоната е поставена от град Хадрианопол (ред. 12); странно би било това да стане в територията на друг град. Явно станцията Кастра Рубра принадлежала по времето на император Север Александър към територията на Хадрианопол. Мнението на Г. Михайлов, което се гради отчасти на сведенията на Прокопий, отнасящи се за IV в., не отговаря на положението в III в.

По пътя Арзус—Хадрианопол в с. Троян се намира най-южната милиарна колона, поставена от името на Августа Траяна.[7] Тя е малко по-късна. Поставена е по време на управлението на император Филип I Баща и Отацила Севера в 247 г. Близката дата на двете милиарни колони ни кара с по-голяма увереност да приемем, че границата между територията на Хадрианопол и Августа Траяна в първата половина на III в. е минавала северно от с. Извор и южно от с. Троян (обр. 1). Тъй като липсват други данни за прецизиране на нейната линия, условно я поставяме успоредно на тази, очертана от Г. Михайлов, но преместена на север. Може би северозападният ъгъл между земите на двата града се е намирал при завоя на р. Марица, там, където р. Сазлийка се влива в нея. Това засега не е потвърдено от епиграфските паметници и от сведенията на античните автори. При всички положения обаче Кастра Рубра е принадлежала в 30-те години на III в. към територията на Хадрианопол.

---

[6] IGBulg, p. 5.
[7] IGBulg. n. 1710.

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

Проблемна комисия за изучаване миналото, бита и културата на населението в Родопите

РОДОПСКИ СБОРНИК

ТОМ V

Под ред. на акад. ХР. ХРИСТОВ, проф. П. ПЕТРОВ и проф. СТР. ДИМИТРОВ

София . 1983

ИЗДАТЕЛСТВО НА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ